

provincie **HOLLAND**
ZUID

Voortgangsnota Europese Kaderrichtlijn Water

**Bijdrage Provincie Zuid-Holland aan
Stroomgebiedbeheerplan 2 (2016-2021)**

Definitieve versie

Planning

- 1 september: vaststelling door GS;
- 23 september: bespreking in
Statencommissie Verkeer en Milieu
- 14 oktober: vaststelling door Provinciale Staten

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	4
1.1	WAAROM DEZE VOORTGANGSNOTA OP DIT MOMENT?	4
1.2	PROCEDURE	4
1.3	SAMENHANG MET RAPPORTAGES OP RIJN-WEST NIVEAU	5
1.4	FACTSHEETS KRW-WATERLICHAMEN	6
1.5	SAMENVATTING.....	6
A	ALGEMEEN	8
2	DOELSTELLINGEN EN PROCES KRW	8
2.1	INTRODUCTIE EN DOEL KADERRICHTLIJN WATER, KORTE TERUGBLIK	8
2.2	VERANTWOORDELIJKHEDEN IN HET KRW-PROCES	8
3	RIJN-WEST	10
	TOTSTANDKOMEN STROOMGEBIEDBEHEERPLAN 2016-2021 (SGBP-2).....	10
B	PROVINCIE ZUID-HOLLAND	11
4	GRONDWATERLICHAMEN (BINNEN PROVINCIE)	11
4.1	DOELSTELLINGEN	11
4.2	VERANTWOORDELIJKHEDEN	11
4.3	STAND VAN ZAKEN UITVOERING MAATREGELEN	12
4.3.1	OPTIMALISATIE EN BEHEER GRONDWATERMEETNET	12
4.3.2	STAND VAN ZAKEN MAATREGELEN, PER 1 JANUARI 2014	12
4.4	TOESTAND GRONDWATERLICHAMEN 2014.....	13
4.4.1	MONITORING	13
4.4.2	TOESTAND EN TREND GRONDWATERKWANTITEIT	14
4.4.3	TOESTAND KWALITEIT GRONDWATER.....	14
4.5	GRONDWATERMAATREGELEN ONDER REGIE VAN DE PROVINCIE IN SGBP-2	15
5	OPPERVLAKTEWATERLICHAMEN (WATERSCHAPPEN)	17
5.1	DOELSTELLINGEN	17
5.1.1	VASTGESTELDE DOELEN	17
5.1.2	STAND VAN ZAKEN.....	17
5.1.3	AMBITIE VOOR 2016-2021	19
5.1.4	ACTUALISATIE DOELEN	20
5.1.5	AANPASSING BEGRENZINGEN	20
5.2	REALISATIESTRATEGIE: UITGANGSPUNTEN MAATREGELENPAKKET SGBP-2.....	21
5.3	PROVINCIALE MAATREGELEN.....	23
6	BIJLAGEN	24
6.1	BIJLAGE I: VOORTGANGSRAPPORTAGE RIJN-WEST 2014 ‘SCHOON WATER IN BEELD’ .	24
6.2	BIJLAGE II: SAMENVATTING ‘ADVIESNOTA SCHOON WATER RIJN-WEST 2016-2021’ ..	25

6.3	BIJLAGE III: REALISATIESTRATEGIE PER WATERSCHAP, AANPASSING VAN BEGRENZINGEN VAN OPPERVLAKTEWATERLICHAMEN EN TECHNISCHE DOELAANPASSING.	26
6.4	BIJLAGE IV: REDENEERLIJNEN ADVIESNOTA SCHOON WATER RIJN-WEST.	36
6.5	BIJLAGE V: METHODIEK BEOORDELING TOESTAND VAN EEN KRW- OPPERVLAKTEWATERLICHAAM	37

1 Inleiding

1.1 Waarom deze Voortgangsnota op dit moment?

Sinds 2010 is de uitvoering van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) in volle gang. De doelstellingen, maatregelenprogramma's en afspraken zijn vastgelegd in het Stroomgebiedbeheerplan Rijn-West 2010-2015 (SGBP-1), dat deel uitmaakt van het Nationaal Waterplan 2010-2015. Deze zijn doorvertaald in het provinciale Waterplan Zuid-Holland 2010-2015, evenals de waterbeheerplannen 2010-2015 van de waterschappen.

De planperiode van het SGBP-1 loopt af per 31 december 2015. Conform Europese en nationale wetgeving moet daarom een nieuw Stroomgebiedbeheerplan worden vastgesteld voor de periode 2016-2021: het SGBP-2. Het ontwerp van dit SGBP-2 dient zes maanden ter inzage te worden gelegd en was daarom al op 22 december 2014 gereed.

De verbetering van de waterkwaliteit in het algemeen en de aanpak van de KRW-opgave in het bijzonder zijn een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk, provincies, waterschappen, gemeenten en maatschappelijke organisaties. In de Waterwet is vastgelegd welke overheid voor welk deel van de KRW-opgave verantwoordelijk is.

Deze Voortgangsnota KRW geeft invulling aan de specifieke verantwoordelijkheid van de provincie Zuid-Holland op het KRW-dossier, voor de planperiode 2016-2021.

1.2 Procedure

De KRW gaat uit van een stroomgebied benadering, ook wat betreft procesorganisatie en planvorming. De aanpak van de KRW-opgave (in brede zin) voor de periode 2016-2021 is overeengekomen in het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO) Rijn-West. Vervolgens worden deze bestuurlijke afspraken juridisch verankerd in de water(beheer)plannen van het Rijk, de provincies, waterschappen en gemeenten.

Planvorming op rijksniveau

De bestuurlijke afspraken van het RBO Rijn-West worden vastgelegd in het Stroomgebiedbeheerplan 2016-2021 (SGBP-2). Dit SGBP-2 wordt vastgesteld door het Rijk, als bijlage bij het Nationaal Waterplan 2016-2021. Het Rijk verzorgt de gehele juridisch vereiste procedure van achtereenvolgens vaststelling ontwerp, terinzagelegging, verwerking inspraakreacties, vaststelling definitief SGBP-2 en indiening daarvan bij de Europese Commissie.

Planvorming op provinciaal niveau, relatie met Provinciaal Waterplan Zuid-Holland

In de Waterwet is vastgelegd dat provincies verantwoordelijk zijn voor:

- vaststellen van de ligging en begrenzing van KRW-oppervlaktewaterlichamen en KRW-grondwaterlichamen;
- vaststellen van de chemische en ecologische doelstellingen ("KRW-normen");
- vaststellen van maatregelen voor behoud en verbetering van de kwaliteit van KRW-grondwaterlichamen.

Deze provinciale verantwoordelijkheid is voor het vigerende SGBP-1 ingevuld met de vaststelling van het Provinciaal Waterplan Zuid-Holland 2010-2015.

Voor het nieuwe SGBP-2 over de periode 2016-2021 wordt de provinciale verantwoordelijkheid ingevuld met vaststelling van voorliggende Voortgangsnota KRW.

Met de vaststelling van deze Voortgangsnota KRW leggen PS de bestuurlijke afspraken die op Rijn-West niveau zijn gemaakt met het rijk, waterschappen en gemeenten bestuursrechtelijk vast en bekrachtigen deze, voor zover deze betrekking hebben op de verantwoordelijkheden van de provincie Zuid-Holland.

De ontwerp Voortgangsnota KRW is gedurende zes weken ter visie gelegd, van 9 januari tot en met 19 februari jl.

1.3 Samenhang met rapportages op Rijn-West niveau

Zoals eerder vermeld gaat de KRW uit van een stroomgebied benadering. De provincie Zuid-Holland maakt deel uit van het stroomgebied 'Rijndelta' (het Nederlandse deel van het stroomgebied van de Rijn), specifiek het deelstroomgebied Rijn-West en een klein deel van het deelstroomgebied Maas (Goeree-Overflakkee). De aanpak van de KRW-opgave is vastgelegd in de Stroomgebiedbeheerplannen (SGBP) Rijndelta en Maas 2010-2015. Indien in het vervolg van deze Voortgangsnota wordt gesproken over Rijn-West, dan is dat inclusief het kleine Zuid-Hollandse deel van het deelstroomgebied Maas.

De stroomgebied benadering betekent dat planvorming, monitoring en rapportage primair plaatsvinden op het niveau van het deelstroomgebied Rijn-West. Wij benadrukken daarom dat deze provinciale Voortgangsnota KRW in samenhang met de rapportages op Rijn-West niveau mag worden beschouwd. Meest relevant zijn in dit verband de volgende rapportages (zie bijlagen):

1. de voortgangsrapportage Rijn-West 2014, getiteld: "Schoon water in beeld";
2. de samenvatting van de Adviesnota Schoon Water Rijn-West 2016-2021: "Stap voor stap naar schoon en gezond water".

De Adviesnota Schoon Water Rijn-West geeft een overzicht van de waterdoelen, de voorgenomen maatregelen voor de periode 2016-2021, de investeringen in waterkwaliteit en de bestuurlijke agenda om te komen tot schoon en gezond water voor de komende jaren.

In 2013 is een éénmalige voortgangsrapportage op provinciaal niveau vastgesteld. Belangrijke aanleiding daarvoor waren de monitoringsresultaten van 2012. Een dergelijke complete KRW-monitoringsronde wordt eens per 3 jaar uitgevoerd. In het licht van de afspraken in de Wateragenda Zuid-Holland 2012-2015 wordt voortaan alleen op Rijn-West niveau over de voortgang gerapporteerd en dus niet meer specifiek voor Zuid-Holland.

1.4 Factsheets KRW-waterlichamen

Voor alle KRW-oppervlaktewaterlichamen en KRW-grondwaterlichamen zijn gedetailleerde factsheets opgesteld. Voor Zuid-Holland betreft dat 123 factsheets voor KRW-oppervlaktewaterlichamen en 5 factsheets voor KRW-grondwaterlichamen. De factsheet geeft feitelijke informatie over het waterlichaam, zoals: ligging, beschrijving kenmerken, doelen en maatregelen. De factsheets worden in het SGBP-2 opgenomen, als onderdeel van het ontwerp Nationaal Waterplan, en volgen daarmee dezelfde procedure als het SGBP-2 (en Nationaal Waterplan).

Met de vaststelling van deze Voortgangsnota KRW verbinden PS zich aan de in de factsheets opgenomen doelstellingen voor KRW-waterlichamen (grondwater én oppervlaktewater). Hetzelfde geldt voor de ligging en begrenzing van de KRW-waterlichamen. De factsheets zijn vanaf 3 september toegankelijk op www.zuid-holland.nl/krw

1.5 Samenvatting

De afgelopen jaren is veel inzet verricht op het KRW-dossier. De uitvoering van maatregelen, zoals vastgelegd in het SGBP-1, ligt grotendeels op schema, zowel voor grondwater als voor oppervlaktewater. Een deel van de maatregelen is afgerond. Waterschappen, provincie en andere instanties zetten de uitvoering de komende jaren voort. Door bezuinigingen en ervaringen in de uitvoering kan echter niet het volledige maatregelenpakket voor oppervlaktewater voor eind 2015 worden uitgevoerd. Niet alle maatregelen zijn effectief en daarom zinvol gebleken. Verwacht wordt dat van de vastgestelde KRW-maatregelen voor oppervlaktewater in het gebied van Zuid-Holland eind 2015 ruim 75% zal zijn gerealiseerd. Het maatregelenpakket voor grondwater zal naar verwachting wel volledig zijn uitgevoerd in 2015.

Voor de kwaliteit van grondwater wordt er alleen een chemische beoordeling gehanteerd. Op basis hiervan zijn drie van de 5 grondwaterlichamen in Zuid-Holland zijn in goede toestand. Voor 2021 wordt verwacht dat dit voor 4 van de 5 grondwaterlichamen het geval zal zijn. Voor één grondwaterlichaam (Zout Maas) zal dit in 2027 het geval zijn¹.

Van de 123 oppervlaktewaterlichamen zijn er nu 98 in goede chemische toestand, maar nog geen enkele in een goede ecologische toestand. Er is bij de ecologische kwaliteit wel op onderdelen een verbetering te zien, maar geen enkel waterlichaam voldoet op alle aspecten aan de goede ecologische toestand, hetgeen voorwaarde is voor een goede ecologische toestand van het waterlichaam.

Redenen hiervoor zijn:

- vertraagde reactie ecologie op genomen maatregelen van soms enkele jaren;
- onzekerheid over het effect van de maatregel (afweging kosten- effect op de ecologie);
- verschuiving van de uitvoering van maatregelen SGBP1 naar SGBP2 vanwege besparingen;
- de haalbaarheid van de doelen van de KRW is sterk afhankelijk van generiek beleid van EC en

---

¹ de prognose voor 2021 voor chemie laat zien dat er ondanks een verbetering nog wel sprake zal zijn van een lichte overschrijding van de drempelwaarde voor nikkel en 2 bestrijdingsmiddelen.

Rijk (op gebied van milieu en landbouw). Het betreft hier vooral de problematiek van de nutriëntenemissie.

Voor het eind van de volgende planperiode, 2021, wordt verwacht dat van 107 oppervlaktewaterlichamen de chemische toestand voldoet, terwijl dat voor ecologie bij 6 oppervlaktewaterlichamen het geval zal zijn.

In Rijn-West is afgesproken dat we voor de periode 2016-2021 vasthouden aan de ambitie voor KRW-doelen (Goede Chemische Toestand GCT en Goed Ecologisch Potentieel GEP) die in 2009 zijn vastgesteld. De opgave is de middelen zo in te zetten dat ze maximaal effect sorteren op de waterkwaliteit en daarmee op de kwaliteit van de leefomgeving. In de tweede planperiode wordt de gevolgde aanpak onverkort doorgezet, maar op onderdelen worden maatregelen aangescherpt of aangepast op basis van toegenomen kennis en inzicht. Ook wordt nog nadrukkelijker dan voorheen samengewerkt met partijen in Rijn-West. Dit zal ertoe leiden dat in 2021 veel van de oppervlaktewaterlichamen de ecologische en chemische toestand op één of meerdere van de kwaliteitsparameters sterk is verbeterd. Maar het aantal oppervlaktewaterlichamen dat voldoet aan alle parameters en het predicaat “goede toestand” krijgt is ook dan nog beperkt.² De inzet blijft erop gericht dat in 2027 wél alle waterlichamen volledig een ‘goede toestand’ hebben.

Schoon water is een drager voor gebiedskwaliteit en tegelijk een onmisbare economische drager. Er zijn in de afgelopen jaren veel stappen gezet, maar we zijn er nog niet: op veel plaatsen halen we nog niet de kwaliteit die gewenst is, zowel wat betreft emissies als de inrichting van sloten, meren en kanalen. Onze ambitie blijft om de KRW-doelen te halen, ook in deze financieel krappere tijden. Slim werken, samenwerken (zowel bij het realiseren van maatregelen als bij de financiering) en duidelijk prioriteiten stellen zijn daarbij sleutelwoorden.

---

² Het “One out all out” principe gaat uit van het vereiste dat alle elementen van zowel de chemische als de ecologische toestand “goed” moeten scoren voor een goede toestand van het waterlichaam. Hierdoor geeft de beoordeling vaak een te negatief beeld: op afzonderlijke parameters kan er wel goed gescoord worden, terwijl de totale beoordeling vanwege één parameter die niet goed scoort, dan toch niet goed uitvalt.

A Algemeen

2 Doelstellingen en proces KRW

2.1 Introductie en doel Kaderrichtlijn Water, korte terugblik

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is op 22 december 2000 van kracht geworden. De lidstaten hebben daarmee de verplichting op zich genomen om als doelstelling de kwaliteit van alle Europese wateren in een “goede toestand” te brengen en te houden.

In de periode tussen 2000 en 2009 is de KRW geïmplementeerd met de voorbereiding van het eerste Stroomgebiedbeheerplan (SGBP-1). In dat kader zijn (uniforme) methodieken ontwikkeld om, onder meer:

- grond- en oppervlaktewaterlichamen te definiëren (ligging, begrenzing, status);
- stroomgebieden te karakteriseren;
- monitoringsprogramma's op te stellen;
- een uitvoeringsprogramma te maken.

De KRW heeft tot doel om uiterlijk in 2027 alle KRW grond- en oppervlaktewaterlichamen in een 'goede toestand' te brengen en te houden. Daartoe zijn maatregelen vastgelegd in zogenaamde stroomgebiedbeheerplannen (SGBP-en), die in de periode tot 2027 elke zes jaar worden geactualiseerd. De vigerende SGBP-en voor de provincie Zuid-Holland zijn het SGBP Rijndelta en Maas 2010-2015. De provincie heeft de doelen voor grond- én oppervlaktewater vastgelegd in het Provinciaal Waterplan Zuid-Holland 2010-2015.

De KRW biedt drie motiveringsgronden voor de fasering (spreiding in de tijd) tot uiterlijk 2027 en aanpassing van het doelbereik, te weten: onevenredige kosten, technische onhaalbaarheid en natuurlijke (niet te beïnvloeden) omstandigheden.

De uitvoering van de KRW is (ook) een continu leerproces. De maatregelen en studies van de afgelopen jaren hebben veel kennis opgeleverd over de effectiviteit van maatregelen en de methodiek van monitoring (maatlatten). De programmering voor de periode 2016-2021 is op basis daarvan geoptimaliseerd met een gerichte inzet van de meest (kosten)effectieve maatregelen.

2.2 Verantwoordelijkheden in het KRW-proces

Op grond van de Waterwet hebben de provincies de plicht om in overleg met de waterschappen, de oppervlaktewaterlichamen aan te wijzen en de doelen ('normen') voor deze waterlichamen vast te stellen. Daarnaast stellen de provincies de doelen en maatregelen vast voor de grondwaterlichamen. Aangezien de meeste grondwaterlichamen provinciegrensoverschrijdend zijn, doen zij dit in onderling overleg. Waterschappen bepalen samen met andere betrokken

instanties (vooral provincie en gemeenten) de maatregelen voor hun gebied. Iedere daarbij betrokken partij voert de onder zijn verantwoordelijkheid vallende maatregelen uit.

In algemene zin zijn binnen de KRW-afspraken de waterschappen verantwoordelijk voor de uitvoering van maatregelen in relatie tot het oppervlaktewater en provincies voor maatregelen die de toestand van het grondwater verbeteren. Specifiek dient de provincie zorg te dragen voor bescherming van de drinkwaterbronnen en de grondwater-afhankelijke natuur in Natura-2000 gebieden.

In de praktijk wordt voor de KRW door provincies, waterschappen, gemeenten, drinkwaterbedrijven, natuurbeheer- en landbouworganisaties en het rijk intensief samengewerkt. Daarbij gaat het zowel om de uitvoering, monitoring en rapportages over de lopende plannen, als om de voorbereidingen voor de volgende fase.

Provincie en waterschappen informeren elkaar over de voortgang en rapporteren gezamenlijk op Rijn West- en Maasniveau. Samen met informatie uit andere (deel)stroomgebieden vormt dit input voor rapportages aan het rijk (landelijk) en de EC (stroomgebieden Rijn Delta en Maas).

3 Rijn-West

Totstandkoming Stroomgebiedbeheerplan 2016-2021 (SGBP-2)

Binnen het Stroomgebied Rijn-West is de afgelopen jaren door de provincie intensief samengewerkt met andere overheden (waterschappen, gemeenten en het Rijk), drinkwaterbedrijven, natuurbeheer- en landbouworganisaties, om de gezamenlijke KRW-opgave aan te pakken. Daarvoor hebben de partners in Rijn-West in gebiedsprocessen (op verschillende schaalniveaus) inbreng gekregen van maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en burgers.

Het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-West (RBO-RW) heeft deze inbreng verzameld en afgewogen om tot gezamenlijke uitgangspunten te komen. De Adviesnota Schoon Water Rijn-West 2016-2021 is als uitkomst van dat proces de inhoudelijke onderbouwing voor het SGBP-2. De Adviesnota beschrijft de opgave voor de komende periode, een aantal gemeenschappelijke uitgangspunten en redeneerlijnen en het afstemmen van doelen en maatregelen. De formele vaststelling van doelen, maatregelen en kosten vindt plaats in de afzonderlijke plannen van waterschappen, gemeenten, provincies en Rijkswaterstaat.

Wat de voortgang van de maatregelen betreft is in de voortgangsrapportage “Schoon water in beeld 2014” een volledig overzicht van de uitvoering van de maatregelen opgenomen. Deze is als bijlage 1 meegestuurd.

Voor de ontwikkeling van de waterkwaliteit wordt verwezen naar een overzicht met bijbehorende grafieken in de (samenvatting van de) Adviesnota Schoon Water Rijn-West 2016-2021. Deze is als bijlage 2 meegestuurd.

B Provincie Zuid-Holland

4 Grondwaterlichamen (binnen provincie)

4.1 Doelstellingen

De KRW bevat 5 milieudoelstellingen voor grondwater, die in een cyclus van telkens 6 jaar worden getoetst en waarover wordt gerapporteerd in het stroomgebiedbeheerplan:

1. Inbreng verontreinigende stoffen in grondwater voorkomen of beperken
2. Achteruitgang van de toestand van grondwaterlichamen voorkomen
3. Een goede toestand van grondwaterlichamen behalen en behouden
4. Door de mens veroorzaakte stijgende trends van verontreinigingen in grondwater ombuigen
5. Doelen voor beschermde gebieden behalen, specifiek in de drinkwaterbeschermingsgebieden en Natura2000 gebieden.

De doelstellingen voor grondwater zijn gebaseerd op de EU Grondwaterrichtlijn (GWR) en de normen zijn (in Nederland) vastgelegd in het Besluit Kwaliteitseisen en Monitoring Water (BKMW, 2009).

4.2 Verantwoordelijkheden

In Zuid-Holland komen vijf KRW-grondwaterlichamen voor die geheel of gedeeltelijk binnen de provincie liggen. Het betreft de grondwaterlichamen Deklaag Rijn-West, Duin Rijn-West, Zout Rijn-West, Duin Maas en Zout Maas. (laatste 2 vallen onder het SGBP Maas, dus buiten Rijn-West).

De provincies zijn algemeen verantwoordelijk voor:

- monitoring van de algemene toestand en trend van het grondwater, zowel van kwantiteit als kwaliteit;
- het behalen en (indien reeds bereikt) behouden van de KRW-doelen in 2015;
- het uitvoeren van de algemene maatregelen;
- het uitvoeren van de zes jaarlijkse algemene beoordeling van de toestand en trends in de grondwaterlichamen.

De provincies zijn daarnaast specifiek verantwoordelijk voor:

- bescherming van drinkwater in daarvoor aangewezen beschermingsgebieden voor 'de onttrekking van water voor menselijke consumptie';
- bescherming van grondwaterafhankelijke natuur in Natura2000-gebieden en beoordeling van toestand en trends in deze gebieden.

De provincies zijn tot slot verantwoordelijk voor de monitoring van grondwaterstanden en

stijghoogten (met het oog op verdroging) en van de grondwaterkwaliteit (met het oog op vermessing en verzuring) in de beschermingsgebieden voor natuur.

4.3 Stand van zaken uitvoering maatregelen

4.3.1 Optimalisatie en beheer grondwatermeetnet

De provincie is beheerder van 3 grondwatermeetnetten, zowel voor kwantiteit, kwaliteit als natuur. In Zuid-Holland zijn de grondwatermeetnetten de afgelopen jaren verder geoptimaliseerd; deze optimalisatie wordt in 2015 afgerond.

Specifiek voor grondwaterafhankelijke natuur zal in 2016 het kwantitatieve meetnet (voor grondwaterstijghoogtes) gereed zijn. Na 2015 wordt er eerst voor de N2000 gebieden en later voor alle TOP-verdroogde gebieden een grondwatermeetnet gerealiseerd. Dit is voor het meten van verdroging, verzuring en vermessing ten behoeve van de grondwaterafhankelijke terrestrische N2000-doelen.

4.3.2 Stand van zaken maatregelen, per 1 januari 2014

In het SGBP-1 zijn in totaal 67 grondwater(gerelateerde) maatregelen opgenomen waarvoor de provincie Zuid-Holland verantwoordelijk is. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in drie categorieën, te weten:

1. maatregelen in Natura2000 gebieden;
2. onderzoek naar en sanering van verontreinigde locaties in drinkwaterwinningsgebieden;
3. overige (onderzoeks) maatregelen.

Tabel 4.1 geeft een overzicht van de stand van zaken.

Maatregelen in Natura2000 gebieden

De maatregelen in Natura2000 gebieden zijn gekoppeld aan het opstellen en uitvoeren van de beheerplannen voor deze gebieden.

Maatregelen in drinkwaterwinningsgebieden

De belangrijkste beschermingsmaatregelen in deze gebieden zijn het opstellen van de zogeheten gebiedsdossiers drinkwaterbescherming. Dit zijn inventarisaties van de voornaamste bedreigingen van de drinkwaterwinningsgebieden met een pakket aan uitvoeringsmaatregelen in alle 13 drinkwaterwinningsgebieden in Zuid-Holland. Alle gebiedsdossiers zijn opgesteld. Daarnaast zijn alle onderzoeken naar mogelijk verontreinigde bodemlocaties in deze gebieden afgerond.

De maatregelen die betrekking hebben op de analyse van bronnen van bestrijdingsmiddelen zijn ook allemaal afgerond (inclusief de analyses die gepland waren voor de volgende KRW-planperiode). Een zestal locaties is aangemerkt als locaties waarvoor saneringsmaatregelen moeten worden getroffen. Het streven is dat uiterlijk 2015 de aanpak van deze locaties is gestart. De provincie zal de komende periode regie voeren op de gebiedsdossiers voor drinkwaterwinningsgebieden.

Overige (onderzoeks) maatregelen

De overige onderzoeksmaatregelen betreffen onder meer een bronnenonderzoek naar de herkomst van enkele bestrijdingsmiddelen in de Bollenstreek (inmiddels afgerond) en de voorbereiding van gebiedsgericht grondwaterbeheer in het Rotterdamse havengebied (inmiddels is gestart met de pilotproject in het Botlekgebied).

Tabel 4.1 Stand van zaken maatregelen grondwater, SGBP-1
Peildatum 1 januari 2014

Categorie	Type maatregel (conform SGBP-1)	Aantal	Stand van zaken				
			gereed	in uitvoering	voorbereiding	gefaseerd	vervallen
Maatregelen in Natura2000 gebieden	aanpassen waterpeil	9	1	1	4		3
	aanpassen inlaat, doorspoelen, scheiden water	3		1	2		
	verwijderen verontreinigde bagger	1			1		
	overige inrichtingsmaatregelen	12	1	1	4		6
	overige beheermaatregelen	1		1			
	uitvoeren onderzoek	1			1		
Maatregelen in drinkwaterwinningengebieden	saneren verontreinigd(e) landbodems, grondwater	9	1		8		
	uitvoeren onderzoek	25	20		1		4
Overige maatregelen	aanpassen/verplaatsen grondwaterwinning ¹⁾	1	1				
	instrumentele maatregelen	1					1
	uitvoeren onderzoek	4	3	1			
	totaal	67	27	5	21	0	14

1) In Natura2000 gebied Meijendel & Berkheide

4.4 Toestand grondwaterlichamen 2014

4.4.1 Monitoring

De toestand van het grondwater wordt beoordeeld op grond van zes criteria:

1. behoud van de voorraad zoet grondwater (onttrekking en aanvoer in evenwicht);
2. geen zoutintrusie;
3. een goede chemische toestand;
4. geen schade aan terrestrische ecosystemen (natuur) als gevolg van verdroging, vermessing en/of verzuring;
5. geen negatieve invloed vanuit het grondwater op de kwaliteit van oppervlaktewater;
6. bescherming van drinkwaterwinningen: de grondwaterkwaliteit in waterwin- en waterbeschermingsgebieden dient te voldoen aan de normen (zoals vastgelegd in de KRW en in de EU Grondwaterriichtlijn) en de zuiveringsinspanning mag niet toenemen.

De toestand van het grondwater wordt op zowel kwantiteits- als kwaliteitsparameters regelmatig gemeten. Daarbij wordt ook een analyse gemaakt van eventuele trendmatige ontwikkelingen, die van invloed kunnen zijn op de toekomstige toestand. Voor de monitoring van het grondwater in natuurgebieden wordt in 2016 gestart met het inrichten van meetnetten. Naar verwachting zullen deze in 2018 gereed zijn.

4.4.2 Toestand en trend grondwaterkwantiteit

De kwantitatieve toestand van een KRW-grondwaterlichaam wordt beoordeeld op de criteria 1,2 en 4 (zie paragraaf 4.4.1). Uit de meetgegevens van 2012 blijkt dat in de periode 2006 t/m 2011 geen verandering is opgetreden in de grondwaterstijghoogten ten opzichte van de periode 2000 t/m 2005. Kortom: in alle grondwaterlichamen in Zuid-Holland is sprake van een langjarig evenwicht tussen grondwateraanvulling en onttrekkingen. Ook het zoutgehalte in de grondwaterlichamen is stabiel. Op basis van de toets voor de criteria 1 en 2 krijgt de kwantitatieve toestand van de KRW-grondwaterlichamen daarom de score 'goed'.

Echter, over de verdroging van natuurgebieden (criterium 4), die zijn gelegen in een grondwaterlichaam zijn op dit moment nog onvoldoende meetgegevens beschikbaar. Volgens de KRW-systematiek mag een grondwaterlichaam dan niet het eindoordeel 'goed' krijgen.

Conclusie: het eindoordeel voor de kwantitatieve toestand van de KRW-grondwaterlichamen is in Zuid-Holland nog 'niet goed'.

4.4.3 Toestand kwaliteit grondwater

Voor de kwalitatieve toestand van een KRW-grondwaterlichaam wordt alleen een chemische beoordeling gehanteerd op basis van de criteria 3, 4, 5 en 6 (zie paragraaf 4.4.1). Voor de bepaling van de 'chemische toestand' van het grondwater wordt onderscheid gemaakt tussen bestrijdingsmiddelen en 'overige stoffen' (metalen, nutriënten en zouten). Uit de meetgegevens van 2012 blijkt dat de chemische toestand in drie van de vijf KRW-grondwaterlichamen goed is.

In het grondwaterlichaam Duin Rijn-West is geen goede toestand voor chemie vanwege de in landelijk verband tussentijds verlaagde KRW drempelwaarden voor fosfaat. Daardoor is er ten opzichte van 2009 onverwachts een verslechtering in toestand opgetreden. Naar verwachting zal dit in 2021 hersteld zijn in de goede toestand.

In het grondwaterlichaam Zout Maas (ligt op Goeree Overflakkee en valt buiten Rijn-West) is de chemische toestand 'niet goed' als gevolg van enkele lichte overschrijdingen van de normen voor nikkel en twee bestrijdingsmiddelen. Het meetnet en de meetfrequentie in dit gebied zijn echter (nog) te beperkt om daaruit te mogen concluderen dat de chemische toestand slecht is. De provincie zal hiertoe nader onderzoek uitvoeren. Ten aanzien van nikkel zijn lokaal al meerdere metingen verricht die geen overschrijding van de KRW-normen aantonen. In 2027 zal ook dit grondwaterlichaam aan de goede toestand voldoen.

Over vermessing en verzuring in Natura2000 gebieden (onderdeel van criterium 3) zijn op dit moment nog geen gegevens beschikbaar, omdat het meetnet daarvoor in 2016 wordt ingericht.

4.5 Grondwatermaatregelen onder regie van de provincie in SGBP-2

De prognose is dat voor de 3 grondwaterlichamen in Rijn-West (die binnen Zuid-Holland liggen) en het grondwaterlichaam Duin Maas de goede toestand in 2021 bereikt zal zijn. Voor Zout Maas zal dit nog niet het geval zijn, aangezien de prognose voor 2021 voor chemie laat zien dat er ondanks een verbetering nog wel sprake zal zijn van een lichte overschrijding van de drempelwaarde voor nikkel en 2 bestrijdingsmiddelen.

De grondwaterlichamen in Rijn-West overschrijden de provinciegrenzen. Daarom werken de provincies nauw samen bij het opstellen en uitvoeren van het maatregelenpakket om de goede toestand te bereiken en vast te houden.

Om de doelstellingen te bereiken zijn in het SGBP een beperkt aantal algemene maatregelen geformuleerd op grond van communautaire waterbeschermingsrichtlijnen zoals de grondwaterdrinkwater- en nitraatrichtlijn. Dit resulteert in landelijke maatregelen zoals wetgeving mestbeleid (voor bijvoorbeeld de aanpak van nutriënten en bestrijdingsmiddelen). Verder zijn er een groot aantal specifieke maatregelen geformuleerd in de beschermde gebieden voor natuur en drinkwater. Het volgende maatregelenpakket wordt onder regie van de provincie in samenwerking met partners uitgevoerd in SGBP2:

Tabel 4.2 maatregelen grondwater, SGBP-2

Categorie	Type maatregel (conform SGBP-2)	Aantal	Grondwaterlichaam				
			Deklaag R-W	Zout R-W	Duin R-W	Duin Maas	Zout Maas
Maatregelen in Natura2000 gebieden	aanpassen waterpeil	5	5				
Maatregelen in drinkwaterwinningengebieden	Wijzigen gebruiksfunctie (gebiedsgesprek drinkwaterbedrijven)	4	2		1	1	
	uitvoeren onderzoek (zuiveringstechniek Ridderkerk)	1	1				
Overige maatregelen	saneren c.q. beheersen verontreinigd(e) landbodems, grondwater	256	66	121	66		3
	signaleringsonderzoek kwetsbare bestemmingen	248	167	38	36	7	
	Verminderen emissie nutriënten/gewasbescherming	16	1	7	8		
	uitvoeren onderzoek (Rotterdamse Haven)	1		1			
	totaal	531	242	167	111	8	3

Alle maatregelen zijn in de factsheets van de 5 grondwaterlichamen in Zuid-Holland opgenomen.

Toelichting:

- Voor de maatregel te saneren c.q. te beheersen landbodems is in SGBP1 een onderzoeksmaatregel uitgevoerd. Op basis van de uitkomst daarvan kan in SGBP2 worden

overgegaan tot saneren c.q. beheersen van de zogenaamde spoedlocaties grondwaterverontreiniging met verspreidingsrisico. Het Bodemconvenant 2016-2021 is op 17 maart 2015 ondertekend door Waterschappen, IPO, VNG en het ministerie van I&M. Daarin zijn afspraken opgenomen voor de aanpak van verontreinigde locaties die van belang zijn voor de KRW. Naast de provincie zijn de overige bevoegde gezagen³ verantwoordelijk voor een deel van de saneringsopgave.

- Voor signaleringsonderzoek kwetsbare bestemmingen wordt in de 2e SGBP-periode een onderzoeksmaatregel opgevoerd, om te onderzoeken of er feitelijk sprake is van een negatieve invloed op de KRW-doelstelling. Hieruit blijkt of sanerings- dan wel beheersmaatregelen nodig zijn.

Het betreft de kwetsbare bestemmingen industriële waterwinning voor consumptie; zwemwater; N2000; overige natuur EHS. Voor drinkwatergebieden is in SGBP1 ook specifiek gekeken naar verontreinigingen die een risico kunnen zijn voor de drinkwatervoorziening. Eventuele locaties die hieruit naar voren zijn gekomen, zijn opgenomen als maatregel saneren verontreinigde landbodems in SGBP 2, voor zover deze niet al zijn uitgevoerd in SGBP 1.

- Het aantal N2000 maatregelen is nog gering, omdat een aantal N2000 plannen nog niet (bestuurlijk) is vastgesteld, waardoor er nog geen bestuurlijk vastgestelde afspraken over de te nemen maatregelen en de kostenverdeling gemaakt kunnen worden. In sommige gevallen speelt onzekerheid over de PAS-aanpak daarbij mee.

De 5 N2000 maatregelen hebben betrekking op het plan Zouweboezem, Boezems Kinderdijk en de Diefdijk. Het is de bedoeling deze maatregelen op te nemen in een gebiedsovereenkomst met het waterschap Rivierenland.

- Op de gebiedsdossiers drinkwaterwinning voert de provincie regie via gebiedsgesprekken met de drinkwaterbedrijven. Daar kunnen uitvoeringsmaatregelen uit voortvloeien die in een later stadium als KRW-maatregel worden opgenomen.

- Voor het bollengebied worden met de provincie Noord-Holland en in samenwerking met de sector 8 maatregelen uitgevoerd om de emissie van fosfaat en gewasbeschermingsmiddelen tegen te gaan.

- Voor het Rotterdamse Havengebied wordt verder invulling gegeven aan de gebiedsgerichte aanpak van grondwaterverontreinigingen. De gemeente Rotterdam is initiatiefnemer.

---

³ Den Haag, Dordrecht, Leiden, Rotterdam, Schiedam.

5 Oppervlaktewaterlichamen (waterschappen)

5.1 Doelstellingen

5.1.1 Vastgestelde doelen

In het Provinciaal Waterplan Zuid-Holland 2010-2015 zijn de volgende uitvoeringsdoelstellingen opgenomen:

1. “In alle 126 oppervlaktewaterlichamen zijn de maatregelen uitgevoerd conform de gemaakte bestuurlijke afspraken in het SGBP (Stroomgebiedbeheerplan). Op basis van de huidige inzichten zal dit resulteren in het bereiken van ecologische doelen in 10 van de 126 KRW-oppervlaktewaterlichamen.”
2. Gemiddeld genomen over Zuid-Holland zou in de overige KRW-oppervlaktewaterlichamen een ‘herkenbare verbetering’ moeten zijn opgetreden in 2015, en in ieder geval geen achteruitgang in de toestand van (individuele) KRW-oppervlaktewaterlichamen.

De onder doelstelling 1 genoemde 10 waterlichamen betreffen 8 waterlichamen in het beheergebied van Rijnland en 2 in Delfland, te weten:

Rijnland:

Meijndel (N2000), Berkheide (N2000), Broekvelden Vettebroek (N2000), Nieuwkoopse Plassen (N2000), De Wilck (N2000), Polder Stein (N2000), Vogelplas Starrevaart, Zoetermeerse Plas

Delfland:

Meijndel (N2000)
Solleveld & Kapittelduinen (N2000).

5.1.2 Stand van zaken

Alle beoogde maatregelen in 8 KRW-waterlichamen van Rijnland (7 N2000 gebieden en de Reeuwijkse Plassen) zullen naar verwachting in 2015 zijn uitgevoerd. Desondanks is inmiddels duidelijk dat in 2015 in geen van deze waterlichamen de ecologische doelen volledig worden gehaald. Deze verwachting is gebaseerd op de meetresultaten van 2012 en 2013. Redenen zijn:

- vertraagde reactie ecologie op genomen maatregelen van soms enkele jaren;
- onzekerheid over de relatie maatregel-ecologische respons;
- verschuiving van de uitvoering van KRW1 naar KRW2 vanwege besparingen (De Wilck);
- afstel van herinrichting van diepe meren vanwege zeer hoge herinrichtingskosten (Zegerplas, Zoetermeerse Plas).

In 3 wateren wordt gewerkt aan maatregelen met derden (de provincie) terwijl in een groot aantal waterlichamen de toestand afhankelijk is van generiek (nutriënten) beleid.

Voor de 2 oppervlaktewaterlichamen van Delfland waar in 2015 een goede ecologische toestand was voorzien (duinwaterlichamen) voldoet de macrofauna nog niet, waardoor het doel niet gehaald wordt. De verwachting is dat dit binnen enkele jaren wel het geval is.

Voor de stand van zaken verwijzen wij verder naar de Adviesnota Rijn-West. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de ecologische en chemische toestand in 2014, alsmede een prognose voor 2021.

Tabel 5.1: toestand 2014 en toestand 2021 (prognose) voor KRW-oppervlaktewaterlichamen in ZH

Waterschap	Aantal KRW- oppervlaktewaterlichamen	Toestand 2014						Toestand 2021 (prognose)					
		Ecologische toestand				Chemische toestand		Ecologische toestand				Chemische toestand	
		goed	matig	on- toereikend	slecht	voldoet	voldoet niet	goed	matig	on- toereikend	slecht	voldoet	voldoet niet
Delfland	7	0	3	4	0	2	5	2	5	0	0	2	5
Hollandse Delta	41	0	3	13	25	33	8	1	6	19	15	41	0
Rijnland	31	0	12	10	9	23	8	2	15	13	1	24	7
Rivierenland	11	0	5	3	3	11	0	0	5	6	0	11	0
Schieland & Krimpenerwaard	24	0	5	10	9	23	1	0	10	9	5	23	1
Amstel, Gooi & Vecht	3	0	1	1	1	0	3	1	0	2	0	0	3
De Stichtse Rijnlanden	6	0	2	4	0	6	0	0	5	1	0	6	0
totaal	123	0	31	45	47	98	25	6	46	50	21	107	16

Toelichting bij beoordeling

Het "One out all out" principe gaat uit van het vereiste dat alle elementen van zowel de chemische als de ecologische toestand "goed" moeten scoren. Hierdoor geeft de beoordeling vaak een te negatief beeld: op afzonderlijke parameters kan er wel goed gescoord worden, terwijl de totale beoordeling vanwege één parameter die niet goed scoort, dan toch niet goed uitvalt.

De chemische toestand

De chemische toestand wordt beoordeeld op basis van circa 40 stoffen waarvoor op Europees niveau milieukwaliteitsnormen zijn vastgesteld. 33 Daarvan zijn 'prioritaire stoffen': zeer giftige stoffen die zoveel mogelijk uit het oppervlaktewater moeten worden geweerd. Als zelfs maar één stof uit de lijst de norm overschrijdt, dan wordt de chemische toestand beoordeeld als 'niet goed' (principe 'one out, all out'). De chemische toestand is 'goed', of 'niet goed'; er zijn geen tussenliggende beoordelingsklassen.

De ecologische toestand

De beoordeling van de ecologische toestand is complexer. Deze wordt bepaald aan de hand van 4 elementen: de biologische kwaliteitselementen, de ecologie-ondersteunende stoffen, de specifieke verontreinigende stoffen en de hydromorfologie van een waterlichaam.

5.1.3 Ambitie voor 2016-2021

In Rijn-West is afgesproken dat we voor de periode 2016-2021 vasthouden aan de ambitie voor KRW-doelen (Goede Chemische Toestand GCT en Goed Ecologisch Potentieel GEP) die in 2009 zijn vastgesteld.

In de eerste planperiode is een groot aantal maatregelen tot uitvoering gebracht, waarvan de effecten op de waterkwaliteit langzaam zichtbaar worden. Analyse van de knelpunten in het behalen van de KRW waterdoelen (GCT en GEP) laat zien dat er voor de periode 2016-2021 nog een flinke opgave ligt, met als belangrijkste aandachtspunten:

1. aanpak nutriënten in grond- en oppervlaktewateren;
2. inrichting en beheer van het watersysteem ter verbetering van de ecologische oppervlaktewaterkwaliteit;
3. het oppervlaktewater wordt nog te veel belast met bestrijdingsmiddelen, PAK 's, zware metalen en andere verontreinigende stoffen;
4. in Natura2000 gebieden is veelal de grondwaterstand te laag.

Er zijn minder financiële middelen beschikbaar dan bij het opstellen van de plannen voor de eerste planperiode. Deze moeten worden verdeeld over verschillende opgaven. De opgave is de middelen zo in te zetten dat ze maximaal effect sorteren op de waterkwaliteit en daarmee op de kwaliteit van de leefomgeving. In de tweede planperiode wordt de gevolgde aanpak onverkort doorgezet, maar op onderdelen worden maatregelen aangescherpt of aangepast op basis van toegenomen kennis en inzicht. Ook wordt nog nadrukkelijker dan voorheen samengewerkt met partijen in Rijn-West.

Dit zal ertoe leiden dat in 2021 veel van de oppervlaktewaterlichamen de ecologische en chemische toestand op één of meerdere van de kwaliteitsparameters sterk is verbeterd. Maar het aantal oppervlaktewaterlichamen dat voldoet aan alle parameters en het predicaat "goede toestand" krijgt is ook dan nog beperkt. De inzet blijft erop gericht dat in 2027 wél alle waterlichamen volledig een 'goede toestand' hebben. Dus ook voor de derde planperiode 2022-2027 worden maatregelen gericht op dat doel geprogrammeerd.

Het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water 2009 (Bkmw) is op dit moment alleen van toepassing op KRW- waterlichamen, niet op de overige wateren. Om de chemische normen uit het Bkmw ook voor overige wateren van toepassing te verklaren willen wij het volgende beleidsuitgangspunt vastleggen:

Bij alle bronnen van verontreiniging worden via vergunningen of algemene regels de best beschikbare technieken voorgeschreven om lozingen en emissies terug te dringen. Vervolgens wordt beoordeeld, zoals bij lozingen met de emissie-immissie toets, of aanvullende maatregelen nodig zijn. Daarbij kunnen voor zowel de KRW-waterlichamen als overige wateren de in het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water (Bkmw) en de onderliggende Ministeriële regeling (monitoring) opgenomen stoffen en de daar vermelde getalswaarden als vertrekpunt dienen voor te maken afwegingen.

5.1.4 Actualisatie doelen

Hoewel het ambitieniveau wordt gehandhaafd, is er wel aanleiding om vanwege de achtergrondsituatie die is gewijzigd, in een beperkt aantal gevallen de bij het doel behorende GEP-normen te actualiseren:

- verwerken van de natuurlijke achtergrondbelasting van nutriënten. Basis hiervoor zijn de afspraken uit het advies "Nutriëntenmaatwerk in de polder" en het daaraan verbonden stappenplan. Een aantal waterbeheerders heeft dit voor de relevante waterlichamen al opgenomen in de plannen voor de periode 2016-2021, de anderen zullen dit in de loop van deze periode doen.
- Technische/methodische aanpassingen, zoals veranderingen in type waterlichaam, verbeterde maatlatten, nieuwe gegevens of het opvullen van ontbrekende kennis.

Voor waterlichamen waar dit in Zuid-Holland van toepassing is, wordt dit in de tabel hieronder aangegeven:

Tabel 5.2: technische doelaanpassingen KRW-oppervlaktewaterlichamen in Zuid-Holland

Waterschap	aantal KRW-ow-lichamen		technische doelaanpassing en motief				
	SGBP-1	SGBP-2	GEEN aanpassing	Achtergrondbelasting nutriënten	methodisch		
					Watertype aangepast	Landelijke maatlat aangepast	Nieuwe kennis
Delfland	7	7	0	0	0	2	5
Hollandse Delta	41	41	0	0	4*	41*	0
Rijnland	36	31	3	0	4	24*	
Rivierenland	10	11	5	0	2	4	0
Schieland & Krimpenerwaard	23	24	0	2	10	4	8
Amstel, Gooi & Vecht	3	3	0	0	0	3	0
De Stichtse Rijnlanden	6	6	6	0	0	0	0
Totaal	126	123	14	2	20		

* in een enkel geval worden per waterlichaam meerdere of gecombineerde motieven voor doelaanpassing gegeven. In dat geval kan geen kloppend totaal onder in de tabel worden aangegeven.

5.1.5 Aanpassing begrenzings

De begrenzings en doelen van de waterlichamen worden vastgelegd in de factsheets. Deze worden door de provincie vastgesteld. Alleen wanneer er sprake is van een nieuw waterlichaam of een gewijzigde begrenzing, dan wel waar de doelen om technische redenen zijn aangepast, wordt een aparte toelichting gegeven (in bijlage III). In Zuid-Holland zijn in 45 waterlichamen de

begrenzungen gewijzigd, waarvan in 8 gevallen door samenvoeging of het ontstaan van een nieuw waterlichaam.

5.2 Realisatiestrategie: Uitgangspunten maatregelenpakket SGBP-2

De KRW onderscheidt verschillende typen maatregelen die allen in het SGBP staan opgenomen:

- Basismaatregelen (maatregelen die voortvloeien uit Europese richtlijnen voor waterbescherming zoals de Nitraatrichtlijn, maatregelen gebaseerd op nationaal beleid zoals het emissiebeleid meststoffen of het beleid voor gewasbeschermingsmiddelen en maatregelen zoals de zuiveringsinspanning voor het afvalwater);
- Gebiedsgerichte maatregelen die een aanvulling zijn op de basismaatregelen, bijvoorbeeld inrichtingsmaatregelen (aanleg vispaaiplaatsen) of beheer/onderhoudsmaatregelen zoals: baggeren, maaibeheer of peilbeheer.
- Extra maatregelen die vaak door of samen met maatschappelijke partijen of bedrijven in een gebied worden genomen, bijvoorbeeld nutriëntenmaatregelen zoals kringlooplandbouw in het kader van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer.

Het is belangrijk dat de verschillende typen maatregelen elkaar versterken. Voor het bereiken van de doelen zijn alle typen maatregelen nodig.

De Adviesnota Schoon Water en de KRW-factsheets richten zich met name op de gebiedsgerichte maatregelen die de waterpartners in Rijn-West de komende periode willen gaan uitvoeren. Dat zijn de maatregelen waar de regionale partijen voor verantwoordelijk zijn. De basismaatregelen zijn te vinden in het SGBP-2 en het Nationaal Waterplan.

In het eerste SGBP zijn de uit te voeren maatregelen grotendeels gedetailleerd vastgelegd per waterlichaam, hetgeen tot verstarring leidde bij de (verplichte) uitvoering ervan. Voor het tweede SGBP is meer flexibiliteit gewenst om in te kunnen spelen op kansen en ruimtelijke ontwikkelingen en om gebruik te maken van nieuwe inzichten. Het detailniveau van de maatregelen zal daarom per waterschap verschillen, maar betreft wel steeds een resultaatverplichting om met deze maatregel het gewenst effect te bereiken.

Een ander uitgangspunt is, dat er focus wordt aangebracht in het maatregelenpakket. Dat houdt in dat er voor het maatregelenpakket 2016-2021 prioriteit wordt gelegd bij betekenisvolle (kosteneffectieve) maatregelen in een aantal kansrijke of te beschermen gebieden en dat er geen versnipperde beperkte aanpak plaatsvindt verspreid over alle waterlichamen.

Redeneerlijnen

Verder is een aantal "redeneerlijnen" opgesteld, om bij te dragen aan een transparante en adequate motivering van keuzes die waterpartners hebben gemaakt bij het bepalen van doelen en vaststellen van het maatregelenpakket. Waterbeheerders kunnen deze redeneerlijnen gebruiken in hun waterplannen en factsheets. Hiermee wordt voldaan aan de wens van de Europese Commissie voor een helderder motivering van deze keuzen. (Er zijn onder andere

redeneerlijnen over nutriënten, achterblijvend doelbereik, motiveringen voor fasering en prioritering van maatregelen). In bijlage 4 bij deze nota zijn deze redeneerlijnen opgenomen.

Uitgangspunt bij het samenstellen van een maatregelenpakket is in alle gevallen dat we het ambitieniveau niet verlagen en dat we de doelen niet loslaten. Om te borgen dat de maatregelen die niet specifiek per waterlichaam in het SGBP worden opgenomen wel in de planperiode worden getroffen zullen de beheerders die kiezen voor deze wijze van rapportage bij inwerkingtreding van het SGBP-2 (eind 2015) in of zo nodig naast hun waterbeheerplan een realisatiestrategie presenteren. Hierin werken zij nader uit hoe en wanneer de maatregelen zullen worden getroffen. De voortgang zullen de waterschappen ook in de komende planperiode middels voortgangsrapportages regelmatig inzichtelijk maken.

Voor een uitgebreidere toelichting op de realisatiestrategie en het KRW-maatregelenpakket in Rijn-west wordt verwezen naar de samenvatting van de Adviesnota Schoon Water Rijn-West 2016-2021, die als bijlage 2 wordt meegestuurd.

In bijlage 3 is per waterschap de realisatiestrategie weergegeven, en waar van toepassing een toelichting op de technische doelaanpassing en aanpassing van de begrenzingen van de waterlichamen.

5.3 Provinciale maatregelen

In het huidige SGBP heeft de provincie bij een aantal maatregelen in het oppervlaktewatersysteem een specifieke verantwoordelijkheid. Het gaat om 2 soorten maatregelen:

- 7 maatregelen worden uitgevoerd door “KRW synergieprojecten”, waar de provincie de verantwoordelijkheid voor de subsidieverlening aan de waterschappen heeft. (Met ingang van 1 juni 2013 zijn het totale budget en de bijbehorende verantwoordelijkheden van het ministerie van I&M gedecentraliseerd naar de provincie Zuid-Holland). De verwachting is dat al deze projecten voor eind 2015 zullen zijn afgerond, met uitzondering van het project “Wateraanvoerplannen Goeree-Overflakkee”.

- De provincie voert het project “Bochtafsnijding Delftse Schie” zelf uit met synergiesubsidie. Hierin wordt een natuurvriendelijke oever gerealiseerd ter grootte van 1,5 ha. De realisatie van dit project is afhankelijk van de uitvoering van het hoofdproject, de bochtafsnijding zelf. Door vertraging zal dit project naar het zich nu laat aanzien pas na 2015 gereed zijn.

- In het SGBP-1 zijn voor het beheergebied van Hollandse Delta 20 maatregelen opgenomen waarvoor de provincie verantwoordelijk is. Het gaat om maatregelen als functieverandering en herinrichting (van landbouw naar natuurgebied, bijvoorbeeld de Hania's polder en de Zuidbuitenpolder) en hydrologische maatregelen zoals peilwijziging en aanleg helofytenfilter. Voor 9 van deze maatregelen is de uitvoering overgedragen aan de regionale partners. Daartoe is op 14 februari 2013 een samenwerkingsovereenkomst (“Nieuwe Dordtse Biesbosch”) gesloten tussen de gemeente Dordrecht, de provincie Zuid-Holland en waterschap Hollandse Delta. Daarnaast zijn er 7 maatregelen uitgevoerd, dan wel niet meer nodig voor de gewenste waterkwaliteit. Er blijven dus nog 4 maatregelen over waar de provincie verantwoordelijk voor is.

- Voor het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard worden in SGBP2 in het kader van de te realiseren EHS in de Krimpenerwaard 3 KRW-maatregelen uitgevoerd. Deze maatregelen zullen nader uitgewerkt moeten worden in de gebiedsovereenkomst waarmee het gebied invulling gaat geven aan de natuuropgave. Door de te concretiseren maatregelen moeten naast natuurdoelen ook de KRW-doelen gerealiseerd worden.

Concluderend betekent dit dat er in het huidige SGBP voor oppervlaktewater in totaal nog 9 maatregelen staan waar de provincie verantwoordelijk voor is. Voor zover deze maatregelen niet voor 1 januari 2016 gereed zijn, zal de uitvoering doorlopen in de volgende planperiode).

6 Bijlagen

6.1 BIJLAGE I: Voortgangsrapportage Rijn-West 2014 'Schoon water in beeld'

Separaat bijgevoegd.

6.2 BIJLAGE II: Samenvatting 'Adviesnota Schoon Water Rijn-West 2016-2021'

Separaat bijgevoegd.

6.3 Bijlage III: Realisatiestrategie per waterschap, aanpassing van begrenzings van oppervlaktewaterlichamen en technische doelaanpassing.

(teksten uit de plannen van de waterschappen)

1. Hoogheemraadschap van Rijnland

Wijziging waterlichamen

Er zijn geen nieuwe waterlichamen in Rijnland, wel is er in 1 geval (Oude Rijnsysteem) sprake van gedeeltelijke samenvoeging met enkele kleinere waterlichamen. Voor de overige 26 gevallen is er sprake van kleine uitbreiding/wijziging begrenzing van de waterlichamen vanwege aanpassing van de begrenzing van het peilgebied, dan wel het N2000-gebied. Van 4 waterlichamen is de begrenzing ongewijzigd.

Aanpassing omschrijving doel (technische aanpassingen o.b.v. landelijke GEP's)

De ecologische doelen per waterlichaam voor de KRW zijn feitelijk een beschrijving van de planten en dieren die horen bij schoon en gezond water (doelen ten aanzien van algen, vegetatie, macrofauna en vis). Rijnland maakt zoveel mogelijk gebruik van de maatlatten die op nationaal niveau ontwikkeld zijn en waarin doelstellingen zijn geformuleerd. Het is echter nodig gebleken deze maatlatten regionaal verder vorm te geven, aangezien de lokale situatie in enkele gevallen afwijkt van de landelijke gemiddelde situatie.

De redenen om deze aanpassingen en correcties (ten opzichte van KRW1) door te voeren zijn:

- Correctie van fouten bij berekening van de maatlatscores.
- Er zijn nieuwe meetresultaten beschikbaar.
- De maatlatten van een aantal watertypen zijn aangepast.

Verwachting ecologische toestand 2015

Zoals hierboven aangegeven wordt voor 2015 verwacht dat in geen van de 30 waterlichamen in Rijnland een goede ecologische toestand zal zijn bereikt. Dit is gebaseerd op de meetresultaten van 2012/2013. Redenen van het verlagen van de verwachting zijn:

- Vertraagde reactie ecologie op genomen maatregelen van soms enkele jaren.
- Onzekerheid over de relatie maatregel-ecologisch respons.
- Verschuiving van de uitvoering van KRW1 naar KRW2 vanwege besparingen (De Wilck).
- Afstel van herinrichting van diepe meren vanwege zeer hoge herinrichtingskosten (Zegerplas, Zoetermeerse Plas).

Daarbij wordt opgemerkt, dat desondanks in 8 waterlichamen in 2015 alle beoogde maatregelen zijn uitgevoerd, waardoor deze wateren de komende jaren een goede ecologische toestand zullen bereiken.

In 3 wateren wordt er gewerkt aan maatregelen met derden (de Provincie) terwijl in een groot aantal waterlichamen de toestand afhankelijk is van generiek (nutriënten) beleid.

Realisatiestrategie

Generieke maatregelen zijn gericht op een gebiedsbrede verbetering van de waterkwaliteit en ecologie. Samen met de landbouw wordt gewerkt met het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) aan maatregelen die er voor zorgen dat het water schoon wordt. Ook in Rijn-West verband werken de partners die de bestuursovereenkomst voor Nutriëntenaanpak hebben ondertekend, samen met de sector aan nutriënten beperkende maatregelen.

Via meekoppelkansen wordt het beheer/onderhoud verbeterd van de oeverbegroeiing en het habitat voor vis. Deze maatregelen leiden tot verbeteringen in de KRW-wateren maar ook in het kleine water in de polder en het stedelijk gebied.

Emissie reducerende maatregelen

Het emissiebeheerplan (2011) laat zien dat er in Rijnland, net als in de rest van Nederland, twee dominante bronnen van watervervuiling zijn:

- De agrarische sector als bron van meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen en medicijnresten.
- Rijnlands afvalwaterzuiveringsinstallatie (awzi) als bron van meststoffen en vele andere vervuilingen als humane medicijnresten en zware metalen.

Naast deze twee bronnen zijn er tal van kleinere bronnen van watervervuiling, zoals bijvoorbeeld de riool overstorten en de afspoeling van wegen. Die zorgen vooral lokaal voor problemen als zuurstofloosheid en stank.

Agrarische emissies

Wat de agrarische emissies betreft: Rijnland werkt samen met de agrarische sector aan de verbetering van de waterkwaliteit. In het bollengebied investeerden Rijnland en de KAVB in onderzoek naar nieuwe methoden om fosfaat beter af te vangen. Via een convenant werkt de sector aan monitoring en de vermindering van emissies van gewasbeschermingsmiddelen. De resultaten zijn veelbelovend. Ook in de Greenport Boskoop is er een convenant met de boomteeltsector gesloten, wat leidde tot een forse afname van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Emissies afvalwaterzuiveringsinstallatie

De komende jaren wordt flink geïnvesteerd in de afvalwaterzuiveringsinstallatie. In de Oude Rijnzone is dit ongeveer 18 mln. euro, om de kleine onrendabele en relatief vervuilende awzi te sluiten. Awzi Leiden zuidwest wordt uitgebreid om aan het toegenomen aanbod te kunnen voldoen.

Oevervegetatie en habitat voor vis

Een deel van de KRW-opgave bestaat uit het verbeteren van de oevervegetatie en het habitat voor vis. De conditie van deze vegetatie valt te verbeteren via een optimalisatie van het beheer (ecologische bestekken). Rijnland is bezig met kadeversterkingsprojecten en legt gebieden aan voor waterberging. Provincies werken aan de oevers van vaarwegen. Deze projecten bieden mogelijkheden om voor weinig geld de oevervegetatie te verbeteren (meekoppelkansen). De tweede planperiode wordt daarom vooral ingezet op het (samen) beheren, verbeteren en behouden van oevervegetatie.

Voor de vis investeren we in vispassages, zodat vis tussen Rijnlands boezem en de zee kan

migreren.

Uit een analyse van het habitat voor vis bleek dat naast een toename van de begroeiing ook meer paaiplassen nodig zijn. Dit is onder andere te realiseren door een aantal poldergemalen vispasseerbaar te maken zodat geschikte habitats bereikbaar worden. We hopen dit in de tweede uitvoeringstermijn te realiseren in combinatie met de renovatie van een aantal poldergemalen.

Aanpak via prioritering

Voor een aantal geprioriteerde wateren worden herstelplannen opgesteld. Dit betreft wateren waar kansrijke maatregelen genomen kunnen worden en waar gebiedspartijen een positieve houding hebben. In veel andere wateren is het verstandiger om de autonome ontwikkeling af te wachten en de opgave door te schuiven naar de derde uitvoeringstermijn. Vanwege reeds genomen maatregelen of het effect van gebiedsbrede maatregelen verbetert ook in die wateren de waterkwaliteit en de ecologie.

2. Hoogheemraadschap van Delfland

Wijziging waterlichamen

De begrenzing van KRW-waterlichamen is in twee gevallen aangepast aan ruimtelijke wijzigingen. De grootste verandering treedt op in de begrenzing van de Oostboezem vanwege de bochtafsnijding van de Schie.

Aanpassing omschrijving doel (technische aanpassingen o.b.v. landelijke GEP's)

De waterbeheerders hebben de mogelijkheid om op basis van nieuwe inzichten de KRW-doelen aan het begin van een nieuwe planperiode te corrigeren, ook wel actualiseren genoemd, en ter vaststelling voor te leggen aan de provincie. Delfland heeft deze actualisatieslag uitgevoerd door de nieuwe landelijke KRW-doelen goed tegen het licht te houden. Daarbij is gekeken in hoeverre deze bereikt kunnen worden met de maatregelen die mogelijk zijn in het gebied. Het actualiseren heeft duidelijk gemaakt dat in de meeste waterlichamen de nieuwe landelijke KRW-doelen in het algemeen haalbaar zijn. Daarbij gaat Delfland er vanuit dat het voorgenomen maatregelenpakket technisch en maatschappelijk uitvoerbaar is en dat Delfland de medewerking heeft van zijn gebiedspartners.

Voor de Oostboezem geldt dat het landelijk doel voor macrofauna (waterinsecten) niet haalbaar is. De Oostboezem heeft weinig geschikte locaties voor waterplanten om te groeien. Door de beperkte hoeveelheid locaties in de Oostboezem is er onvoldoende leefgebied voor waterinsecten om de landelijke KRW-doelen te halen. Daarom is dit KRW-doel specifiek voor de Oostboezem gecorrigeerd.

De KRW-doelen voor de twee duinwaterlichamen in Delflands beheergebied, te weten Meijndel en Solleveld, zijn in de eerste planperiode al gecorrigeerd. Omdat het landelijk KRW-doel gewijzigd is, heeft de correctie nogmaals plaatsgevonden op deze gewijzigde KRW-doelen.

Realisatiestrategie

Voor de tweede planperiode heeft Delfland een uitgebreidere analyse van de waterlichamen en de afwaterende gebieden uitgevoerd. Beter in beeld zijn de knelpunten, de oorzaken en de mogelijke maatregelen die Delfland kan nemen om de knelpunten op te lossen. Ook komt er steeds meer kennis over de effectiviteit van maatregelen beschikbaar.

De nieuwe informatie heeft geleid tot een aangepast pakket aan maatregelen. De maatregelen zijn over het algemeen generiek toepasbaar in het hele beheergebied. Het reduceren van emissies in het beheergebied leidt tot een daling van de belasting van de oppervlaktewaterlichamen. Inrichtingsmaatregelen zijn ook overal toepasbaar, maar deze maatregelen zijn het meest effectief in waterlichamen of in achterliggende watergangen van de waterlichamen op hetzelfde peilniveau.

Het beleid, met bijbehorende maatregelen, wordt zoveel mogelijk waterschapsbreed ingezet. Verder neemt Delfland op kleine schaal maatregelen waarvan het effect nog niet precies bekend is en monitort Delfland de genomen maatregelen om waar nodig het pakket te kunnen bijsturen. De volgende categorieën maatregelen zijn geprogrammeerd:

- Ontwikkelen Natte ecologische zones: Op veel plaatsen in het Delflandse watersysteem zijn van nature al waterplanten aanwezig. Ecologisch geoptimaliseerd onderhoud zorgt ervoor dat het van natuurlijke aanwezige areaal zich verder uitbreidt, in combinatie met de aanleg van natuurvriendelijke oevers en vispaaiplaatsen.

- Vismigratie: Delfland gaat, overeenkomstig de Visie Vismigratie van deelstroomgebied Rijn-West, het grensoverschrijdend wegennet voor vissen verder vormgeven. Delfland richt zich vooral op de 'regionale en lokale wegen voor vissen'. De opgave bestaat hierdoor niet meer alleen uit het vispasseerbaar maken van gemalen (regionale wegen), maar ook passeerbaar maken van stuwen (de 'lokale wegen'). Bij aanleg van nieuwe kunstwerken houdt Delfland bij voorbaat rekening met vismigratie.

- Tegengaan probleemstoffen: Dit zijn: nutriënten, bestrijdingsmiddelen (land- en glastuinbouw), PAK 's, (scheepvaart, wegverkeer), zware metalen (regenwaterriolen, uitspoeling landelijk gebied en scheepvaart). Dit door:

toezicht en handhaving op lozingen vanuit de glastuinbouw en optimale aansluiting op het riool; beleidsbeïnvloeding van Rijk, provincie en gemeenten bijvoorbeeld op het gebied van mestwetgeving en emissiereductie van PAK 's, bestrijdingsmiddelen en zware metalen;

- Generieke maatregelen: aandacht voor beheer en onderhoud en volgen en sturen op maatregel-effectrelaties.

3. Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard

Wijzigingen waterlichamen

Er zijn 2 nieuwe waterlichamen:

- Eendragtspolder roeibaan: dit is een compleet nieuw watersysteem, aangelegd met oog op waterberging en recreatief gebruik.

- Nesse natuur: als gevolg van de ontwikkeling van de EHS, wordt een bestaand poldersysteem ontwikkeld tot natuurgebied. Door vergravingen en peilverhoging komt er meer open water en voldoet het gebied aan het criterium voor "waterrijk gebied".

De volgende waterlichamen zijn gewijzigd:

- De waterlichamen Rotte en Rotte meren zijn samengevoegd.
- Het waterlichaam Kromme, Geer en Zijde is verplaatst, omdat het gemaal in de polder ook is verplaatst.
- Het waterlichaam "Sloten Waterrijk Berkenwoude" is uitgebreid met het resterende stuk van het natuurgebied Berkenwoudse Driehoek i.v.m. de ontwikkeling van de EHS.

Aanpassing omschrijving doel (Technische aanpassingen o.b.v. landelijke GEP's)

- Wijzigingen in landelijke maatlatten (4 waterlichamen): landelijk zijn er aanpassingen gedaan in de maatlatten of de verwerking van meetgegevens bij toetsing aan de maatlatten waardoor er nieuwe doelen zijn gekomen. (Ook al heeft HHSK zelf geen wijzigingen heeft aangebracht).
- Wijziging watertype (10 waterlichamen): veel waterlichamen van HHSK zijn hoofdwatertgangen achter de gemalen. In SGBP2 is gekozen voor gebruik van een kanalenmaatlat (M3 of M10), omdat bij deze maatlat de middenzone van de watertgang niet begroeid hoeft te zijn. Dit past goed bij de waterhuishoudkundige randvoorwaarden voor de hoofdwatertgangen.
- Op basis van een hoge achtergrondbelasting is het GEP voor het Lage en Hoge Bergse Bos sterk aangepast: in deze plassen is eigenlijk alleen troebel water mogelijk.
- De beste plas is de Zevenhuizerplas. Op basis van een vergelijking met andere diepe plassen in West Nederland is geconcludeerd dat deze plas niet beter meer kan worden gemaakt. Hier is de huidige situatie als GEP benoemd (dit is een kleine aanpassing).
- Alle overige bijstellingen (8) hebben te maken met (on)mogelijkheden voor begroeiing langs de oever of in het water vanwege functies (wonen, recreatie). Dit zijn veelal kleine bijstellingen t.o.v. SGBP1.

Realisatiestrategie

Voor SGBP2 dienen opnieuw keuzes gemaakt te worden voor het KRW-maatregelpakket. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de kennis en ervaring die is opgedaan in SGBP1. Daarnaast zijn ontwikkelingen in het gebied medebepalend. Hierbij gaat het onder meer om de natuurontwikkeling in de Krimpenerwaard en het initiatief van de LTO voor het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer.

Bij de keuze van de KRW-maatregelen is het zinvol ook in gedachte te hebben welke generieke maatregelen er genomen worden. De keuze hiervoor wordt gemaakt in het kader van het waterbeheerplan.

- *Emissiebeleid*: het emissiebeleid is erop gericht dat de vervuiler zijn verantwoordelijkheid neemt. HHSK ondersteunt dit met kennis en informatie en stimuleert dit soms (tijdelijk) financieel. Het streven is daarbij dat emissies geen belemmering meer vormen voor het realiseren van de waterkwaliteitsdoelen.

- *Peilbeheer*: het peilbeheer volgt primair uit de functie van het aanliggend grondgebruik. Als dat mogelijk is, wordt het peilbeheer vervolgens afgestemd op de waterkwaliteitsdoelen. Bijvoorbeeld door het kiezen van de inlaatlocatie of de peilbeheermarge.

- *Ecokleurenkoers*: het maai-beheer wordt uitgevoerd aan de hand van de richtlijnen van de

ecokleurenkoers. Dat betekent dat er rekening wordt gehouden met de speelruimte die er binnen het waterkwantiteitsbeheer is voor extensief maaien. In de hoofdwatgangen is dit al meerdere jaren gangbaar; in overige watgangen moet dit nog gangbaar worden.

- *Baggeren*: het baggerbeleid is erop gericht om de uitvoering van het baggeren meer af te stemmen op de waterkwantiteits- en waterkwaliteitsdoelen. De toepassing hiervan is net begonnen en zal de komende jaren verder ontwikkeld worden.

- *Visbeleid*: het visbeleid van HHSK is vastgelegd in de Kadernota Vis. Het visbeleid heeft onder andere betrekking op vismigratie en het reguleren van het visserijgebruik (het vangen en uitzetten van vis).

4. Waterschap Hollandse Delta

Wijziging Waterlichamen

De grotere grenscorrecties (4 waterlichamen) betreffen de waterlichamen: Oostvliet, Afwatering kern Middelharnis, De Waal en Piershilse Gat/Vissersvliet. Langs de Oostvliet is een parallelle watgang met goed ontwikkelde oeervegetatie bij het waterlichaam getrokken.

Langs de afwatering kern Middelharnis is in het kader van landgoedontwikkeling recent een ondiepe plas gegraven, die in open verbinding staat met het waterlichaam. Deze is toegevoegd aan het waterlichaam. Bij de Waal en Piershilse Gat/Vissersvliet zijn enkele zijtakken opgenomen, die eerder buiten de begrenzing zijn gebleven.

Aanpassing omschrijving doel (Technische aanpassingen o.b.v. landelijke GEP's)

Op grond van meerjarige monitoringsgegevens is gebleken dat bij drie waterlichamen het huidige watertype niet spoot met de actuele gemeten chloride gehalten. Daarom wordt het watertype in overeenstemming gebracht met de actuele gegevens. Hiermee is een betere match verkregen tussen het toegepaste beoordelingsstelsel en het gekozen watertype. Dit betreft de waterlichamen: De Keen, afwatering Oudeland van Strijen en de boezem van Oude Tonge. Tevens is gebleken dat de gemiddelde breedte van de Boezemvliet in de Hoeksche Waard groter is dan eerder is aangenomen. Ook dit leidt tot een correctie op het eerder gekozen watertype. Deze veranderingen zullen het oordeel verbeteren.

Realisatiestrategie

Bij het opstellen van het nieuwe maatregelenpakket (zie bijlage 4) is een aantal uitgangspunten gehanteerd om een kosteneffectief en haalbaar pakket te krijgen. Er is een uitgebreide analyse gedaan om na te gaan hoe het geconstateerde doelgat gedicht kan worden. Daar waar getwijfeld wordt aan de effectiviteit of de exacte oorzaken nog niet bekend zijn, zijn vooralsnog geen maatregelen opgenomen. Zo wordt voorkomen dat WSHD tijdens de planperiode terug moet komen op voorgenomen maatregelen.

Hieronder worden de uitgangspunten verder uitgewerkt.

- Eerst de maatregelen uit SGBP1 uitvoeren

Een gedeelte van de KRW maatregelen uit het eerste stroomgebiedsplan is doorgeschoven naar 2016 en 2017. De effecten van deze maatregelen in de betreffende waterlichamen worden eerst afgewacht voordat nieuwe maatregelen voorgesteld worden.

- Waterlichamen waar de KRW doelen in zicht komen: afwachten en 'puntjes op de i zetten'

Vooral op IJsselmonde en het Eiland van Dordrecht, maar ook elders in het beheersgebied zijn er KRW waterlichamen die nu bijna voldoen aan de KRW normen. Voor een aantal van deze waterlichamen zijn nog maatregelen gepland, zoals de aanleg van oevers en een natuurvriendelijker onderhoud. Als in 2021 de doelen nog niet geheel gehaald worden kunnen in de periode 2022-2027 nog aanvullende maatregelen genomen worden.

- Zwak brakke wateren op Goeree-Overflakkee: praktijkproeven gaan doen.

De waterkwaliteit op Goeree-Overflakkee is over het algemeen matig tot slecht. In een deel van de watergangen ontbreken waterplanten. De vegetatie in nieuw ingerichte oevers slaat soms niet aan. Voor de periode 2016-2021 worden daarom een aantal praktijkproeven uitgevoerd met (combinaties van) maatregelen om meer grip te krijgen op de oorzaken en zo de sleutel in handen te krijgen tot verbetering.

- Zuiderdiep en omgeving: eerst de doelen vaststellen, daarna maatregelen treffen

In het eerste stroomgebiedsplan konden de doelen voor het Zuiderdiep (evenals de drie havenkanalen en drie aangrenzende waterlichamen) niet definitief worden vastgesteld vanwege alle onzekerheden rondom het Kierbesluit. Nu duidelijk is dat de Kier doorgaat en hoe de compensatiemaatregelen gestalte gaan krijgen, kunnen de KRW-doelen worden uitgewerkt.

- In waterlichamen waar de huidige toestand sterk onder de goede toestand ligt ("doelgat"): maatregelen treffen!

In een belangrijk deel van de waterlichamen is nog steeds sprake van een behoorlijk doelgat.

Voor deze waterlichamen zijn al maatregelen uitgevoerd en nog maatregelen voorzien in de periode 2015-2017. De geplande maatregelen zijn niet toereikend om de doelen te halen. Voor deze waterlichamen zullen dan ook extra maatregelen uitgevoerd worden in de tweede planperiode.

- Chemische verontreiniging: nagaan wat de bron is.

De KRW-waterlichamen moeten ook voldoen aan de chemische normen vanuit de EU (45 prioritaire stoffen). In 15% van de waterlichamen overschrijden een of meer stoffen de normen. Met bronnenonderzoek kan achterhaald worden waar de stoffen vandaan komen die dit veroorzaken en welke actor maatregelen zou moeten treffen. Veelal zal het Rijk de belangrijkste actor zijn om de diffuse verontreiniging via bronbeleid aan te pakken.

- Maatregelen treffen in achterliggende gebieden

In het huidige KRW programma zijn maatregelen veelal beperkt tot de wateren die als KRW waterlichaam zijn aangewezen. Het is gewenst om ook in achterliggende gebieden maatregelen te nemen. Het betreft dan vooral het robuuster maken van het watersysteem.

- Onderzoek doen naar achtergrondbelasting en haalbaarheid doelen.

In delen van het beheersgebied is sprake van nutriëntrijke kwel. Deze natuurlijke achtergrondbelasting mag in de doelstellingen verdisconteerd worden.

5. Waterschap Rivierenland

Wijziging Waterlichamen

De belangrijkste veranderingen ten opzichte van het SGBP1 van waterlichamen zijn:

Het waterlichaam Linge (NL09_16) uit SGBP1 is samengevoegd met Beneden-Linge (NL09_04).

Van 3 andere waterlichamen in Zuid-Holland (Alblas, Giessen en Veenvaarten Nederwaard) is de begrenzing gewijzigd.

Aanpassing omschrijving doel (Technische aanpassingen o.b.v. landelijke GEP's)

Bij 2 waterlopen is het doeltypen gewijzigd van een sloot (M1a) of vaart/kanaal (M10) naar een beek of riviertje (R5/R6) omdat het om van oorsprong stromende wateren gaat die niet gegraven, maar geheel of gedeeltelijk, gegraven zijn. Deze wateren hebben dus een natuurlijke oorsprong. In 4 gevallen zijn de GEP's aangepast met de nieuwste kennis over de effecten van maatregelen waarbij zoveel mogelijk is aangesloten bij landelijke default doelstellingen. Deze GEP's zijn in 2027 haalbaar na uitvoering van de geplande maatregelen, met als belangrijk uitgangspunt dat de fysisch-chemische waterkwaliteit (zoals nutriënten) ook voldoet aan de normen. De ambitie blijft hiermee gelijk aan de ambitie bij de start van SGBP1. De doelen voor de fysisch-chemische kwaliteitselementen zijn overeenkomstig de landelijke doelen voor de betreffende watertypen.

Realisatiestrategie

Waterschap Rivierenland gaat ook in de komende planperiode zinvolle stappen zetten om de toestand van de waterlichamen (verder) te verbeteren.

Er wordt gezocht naar slimme manieren om binnen de randvoorwaarden van geld, capaciteit en draagvlak zoveel mogelijk te realiseren. Dat gebeurt door slimme combinaties met maatregelen op aanverwant beleid te maken, door een integrale aanpak, door slim te financieren en door kansen te benutten als zij zich voordoen.

De waterkwaliteit is in de laatste jaren mede dankzij de getroffen maatregelen uit het 1e SGBP (KRW Rivierenlandplan 1) verbeterd. Deze verbetering zal verder doorzetten, omdat de effecten van veel maatregelen pas later zichtbaar worden. De waterkwaliteit moet in de komende planperiode - tot 2021 – dankzij aanvullende en verbeterde maatregelen nog verder verbeteren.

Typen maatregelen in de tweede planperiode

Onderhoud- en Beheermaatregelen:

- (Onderhouds)baggeren, Optimalisatie (ecologisch) onderhoud aan (natuurvriendelijke) oevers en onderzoek naar optimalisatie van beheer en onderhoud waarbij zoveel mogelijk integraal gekeken zal worden naar het maaibeheer, baggeren, peilbeheer en watertransport.

Inrichtingsmaatregelen:

- Natuurvriendelijke oevers

De inrichting van natuurvriendelijke oevers leidt tot een robuust ecologisch watersysteem en heeft een positief effect voor planten en dieren.

Onderzoek heeft aangetoond dat natuurvriendelijke oevers die 10-15 jaar geleden zijn aangelegd sterk verlanden, of geheel niet tot ontwikkeling zijn gekomen. Het daadwerkelijk verlanden van oevers kan worden voorkomen door groot onderhoud aan oevers uit te voeren.

- Verbreden/verdiepen watergangen

Het op voldoende diepte brengen en/of het verbreden van het natte profiel van de watergangen is van belang voor het verbeteren van de waterkwaliteit op specifieke locaties.

- Vismigratieprogramma

Met aanpassingen in de inrichting en het beheer en onderhoud van de watergangen wordt de biotoop van de vis zodanig op orde gebracht dat deze er kunnen opgroeien, schuilen en voortplanten. Van belang is dat vissen deze biotoop ook kunnen bereiken. Insteek van deze

aanpassing is het realiseren van vismigratieroutes voor 2027. Dit met behulp van vismigrerende maatregelen zoals vistrappen.

- Aanpassen van de rioolwaterzuiveringsinstallaties aan de "stand der techniek", waardoor het zuiveringsrendement toeneemt. Hierdoor verbetert de conditie voor de ecologie in de waterlichamen waarop wordt geloosd.
- Landbouw: maatregelen gericht op het verminderen van nutriënten zoals het stimuleren van inrichten mest- en spuitvrije zones.

6. Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht

Wijziging Waterlichamen

Van de 30 waterlichamen van AGV liggen er 3 in Zuid-Holland waarvan er de grens is geactualiseerd.

Aanpassing omschrijving doel (Technische aanpassingen o.b.v. landelijke GEP's)

Op nationaal niveau zijn de maatlatten (doelen en toestanden) aangepast naar voortschrijdend inzicht. Daarom heeft er in 3 oppervlaktewaterlichamen van AGV binnen Zuid-Holland aanpassing van doelen/GEP's op basis van landelijke maatlatten plaatsgevonden. Daarbij zijn conform afspraak in principe geen doelen verhoogd of verlaagd.

Realisatiestrategie

Het accent van de maatregelen van AGV ligt op het beperken van de fosfaatbelasting, ofwel door het scheiden en omleiden van waterstromen ofwel door zuivering. De uitvoering van diverse maatregelen van terreinbeheerders is gestart en loopt door in de volgende planperiode, veelal baggeren, herstel- en inrichtingsmaatregelen. Daarnaast wordt groot belang gehecht aan samenwerking met de agrarische sector in het kader van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) en het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Deze maatregelen zijn benoemd, maar uitwerking daarvan in gebiedsoffertes vindt komende jaren samen met LTO en de agrarische natuur verenigingen plaats in samenhang met de doelen overige wateren.

7. Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Wijzigingen Waterlichamen

Er zijn in de 6 waterlichamen die zich binnen Zuid-Holland bevinden geen wijzigingen in begrenzingen of technische aanpassingen van de doelen.

Realisatiestrategie

Op basis van de resultaten van de inhoudelijke analyses en verkenningen en de gebiedsprocessen heeft het hoogheemraadschap in december 2013 een beleidslijn voor het KRW maatregelenpakket 2016-2021 vastgesteld. De redeneerlijn was als volgt:

- De uitvoering van de KRW in de eerste planperiode (2010-2015) loopt volgens planning en binnen de beschikbaar gestelde kredieten.
- De restopgave vanaf 2016 zoals in 2009 in het WBP vastgelegd bestaat vooral uit

inrichtingsmaatregelen langs KRW-waterlichamen. Uit onderzoek is gebleken dat de uitvoering van deze inrichtingsmaatregelen slecht haalbaar is langs KRW-waterlichamen, en dat het wenselijk is om het zoekgebied te vergroten naar het achterland, de zogenaamde overige wateren (op basis van systeemanalyse; uitgangspunt blijft haalbaar en betaalbaar).

- Daarnaast is er een opgave om (nutriënten)emissies tegen te gaan. Deze opgave ligt zowel bij het waterschap als bij de agrarische sector, zoals voor het veenweidegebied is uitgewerkt en door alle partijen bekrachtigd in de bestuurlijke samenwerkingsovereenkomst veenweiden.
- In de voorbereiding is al gekozen om op zoek te gaan naar kansen voor coproductie en synergie, voor kosteneffectiviteit en maatschappelijk draagvlak. Op basis van de gebiedsprocessen blijkt dat partijen willen samenwerken op het gebied van inrichting, beheer en nutriënten, zoals de agrarische gebiedscollectieven (in ontwikkeling), natuurorganisaties en gemeenten en provincies.
- Omdat het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) vanaf 2016 voor maatregelen in het landelijk gebied de mogelijkheid biedt voor 50% cofinanciering uit Europa is inzet in het landelijk gebied zeer aantrekkelijk.

Op basis van bovenstaande redeneringen en motivaties is de volgende beleidslijn vastgesteld voor het KRW maatregelenpakket voor de 2e KRW-periode:

- een substantieel aandeel aan KRW-maatregelen is gericht op coproductie en synergie, onder andere voor nutriënten en beheer. Dit is een verschuiving ten opzichte van het pakket in de 1e KRW-periode met vooral inrichtingsmaatregelen voor het waterschap.
- maximaal gebruik maken van (landbouw)subsidies om met de beschikbare middelen meer te kunnen doen.
- uitgaan van het bestaande KRW-budget (geen bezuinigingen, maar ook geen aanvulling) met een verschuiving van investeringen naar exploitatie passend bij bovengenoemde verschuiving.
- Voor het terugdringen van probleemstoffen werd in 2013 het Emissiebeheerplan 2014-2021 voorbereid, dat in het voorjaar van 2014 is vastgesteld. Naast nutriënten gaat dit over bestrijdingsmiddelen, zware metalen en nieuwe stoffen zoals medicijnresten en microplastics. En ook hier is de strategie om in te zetten op een intensivering van samenwerking, zowel extern als intern.

6.4 Bijlage IV: Redeneerlijnen Adviesnota Schoon Water Rijn-West.

(separaat bijgevoegd)

6.5 Bijlage V: Methodiek beoordeling toestand van een KRW-oppervlaktewaterlichaam

De beoordeling bestaat uit twee hoofdelementen: de ecologische toestand en de chemische toestand. Figuur 1 schetst de methodiek; hieronder volgt een toelichting.

De chemische toestand

De chemische toestand wordt beoordeeld op basis van circa 40 stoffen waarvoor op Europees niveau milieukwaliteitsnormen zijn vastgesteld. 33 daarvan zijn 'prioritaire stoffen': zeer giftige stoffen die zoveel mogelijk uit het oppervlaktewater moeten worden geweerd. Als zelfs maar één stof uit de lijst de norm overschrijdt, dan wordt de chemische toestand beoordeeld als 'niet goed' (principe 'one out, all out'). De chemische toestand is 'goed', of 'niet goed'; er zijn geen tussenliggende beoordelingsklassen.

De ecologische toestand

De beoordeling van de ecologische toestand is complexer. Deze wordt bepaald aan de hand van 4 elementen: de biologische kwaliteitselementen, de ecologie-ondersteunende stoffen, de specifieke verontreinigende stoffen en de hydromorfologie van een waterlichaam (zie tekstkader).

De toestand van de biologische kwaliteitselementen en de ecologie-ondersteunende stoffen wordt vastgelegd in 5 klassen: zeer goed, goed, matig, ontoereikend en slecht. Hierbij moet minimaal de klasse 'goed' worden behaald om te voldoen aan de KRW-doelstellingen. De toestand van de specifieke verontreinigende stoffen wordt net als eerdergenoemde 'prioritaire stoffen' beoordeeld als 'goed' of 'niet goed'; dit betreft circa 200 chemische stoffen. Voor de hydromorfologie zijn nog geen klassengrenzen vastgelegd. Dit element telt op dit moment nog niet mee. Alle genoemde elementen worden geïntegreerd tot één eindoordeel voor de ecologische toestand. Ook hierbij geldt het principe 'one out, all out'.

Eindoordeel

Voor de bepaling van de toestand van een waterlichaam worden de chemische en de ecologische toestand beoordeeld, zie figuur 1. Het slechtste oordeel bepaalt het eindoordeel, dat 2 klassen kent: 'goed', of 'niet goed'.

Elementen voor het bepalen van de ecologische toestand

- Biologische kwaliteitselementen: Fytoplankton (algen), Andere waterflora (waterplanten), Kleine ongewervelde dieren (macrofauna) en Vis
- Ecologie ondersteunende stoffen: Doorzicht, Temperatuur, Zuurstof, Zoutgehalte (Chloride), Verzuringstoestand, Nutriënten (stikstof en fosfaat)
- Specifieke verontreinigende stoffen: circa 200 chemische stoffen
- Hydromorfologische kwaliteitselementen: Continuïteit, Hydrologie en Morfologie

Figuur 1: Methodiek beoordeling toestand KRW-oppervlaktewaterlichamen

Goede ecologische toestand (GET/GEP)				Goede chemische toestand (GCT)	
Biologische kwaliteits-elementen	Ecologie ondersteunende stoffen	Specifieke verontreinigende stoffen	Hydro-morfologie	Prioritaire stoffen en prioritaire gevaarlijke stoffen	
Ecologische toestand				Chemische toestand	
zeer goed	goed	matig	ontoereikend	slecht	goed / niet goed
TOTALE BEOORDELING					
goed				niet goed	